

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број V бесплатан примерак
МАЈ 2015 Косовска Митровица

Садржај:

РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО

- Агротехника хељде

ВОЋАРСТВО – ВИНОГРАДАРСТВО

- Исхрана јагодастог воћа

СТОЧАРСТВО

- Гајење приплодних јуница

ЗАШТИТА БИЉА

- Штетно деловање пестицида и примена агротехнике на биљке

АГРОТЕХНИКА ХЕЉДЕ

Као и већина других биљних врста тако и хељда не подноси гајење у монокултури и треба је гајити у плодореду. Нема велике захтеве према предусеву. Најбољи предусеви су једногодишње махуњаче, кромпир и озима жита. Ако се гаји као пострни усев добри предусеви су оне културе које се рано беру (озими јечам или грашак). Хељда је добар предусев за многе ратарске биљке, јер остављају земљиште чисто од корова.

Обрада земљишта је слична као за друге културе из касне пролећне сетве. Основна обрада се изводи у јесен и треба да је рана и дубока. Дубина основне обраде треба да је 25-30 см., у зависности од типа земљишта, предусева и количине жетвених остатака. Предсетвена обрада се изводи у пролеће и састоји се од 1-2 култивирања са дрљањем рано с пролећа и површинске припреме на 1-2 дана пред сетву. Дубина предсетвене обраде је до 10 см.

Хељду треба ђубрити стајњаком али под предусевом. Прихрањивање хељде не даје увек позитивне резултате. Зато сву количину минералних ђубрива треба унети са делом у основној а делом у предсетвеној припреми земљишта. Уколико се употреби прихрана она се обавља у фази цветања азотним ђубривима или са НПК. Орјентационе количине хранива крећу се у границама 40-70 кг/ха. азота, 40-70 кг/ха. фосфора и 30-50 кг/ха. калјума (чистог елемента).

Семе за сетву треба да је крупно, здраво, чисто од корова, клијавости од 90%. Оно треба да је из предходне године а не старије, јер хељда брзо губи клијавост. Семе треба третирати препаратима у циљу сузбијања болести сиве трулежи јер ово може уништити 20-30% биљака. У циљу повећања енергије клијања, семе се пре сетве излаже сунцу у току 6-10 дана. Сетва хељде се обавља када се земљиште загреје на температури од 15°C. У нашим равничарским пределима то је период крај априла и почетак маја, а у брдско планинским рејонима прва половина јуна. Као пострни усев хељда се може сејати и касније до половине јула.

Хељда се сеје у редове са размаком од 13-15 см (ускоредно) и са размаком од 45-60 см (широкородно). При широкоредној сетви може се обављати међуредна обрада. Код широкоредне сетве сеје се 40-60 кг/ха семена, а код ускоредне 80-100 кг/ха семена. Дубина сетве је 4-5 см зависно од особине земљишта и времена сетве.

Уколико се сетва обавља у суво земљиште после сетве врши се ваљање да би се семе обезбедило потребном влагом за клијање. Ако се после сетве а пре ницања појави покорица врши се дрљање лаким дрљачама управо на правац редова. После ницања врше се 1-2 међуредна култивирања уколико је обављена широкоредна сетва. Међуредним култивирањем се врши растресање збијеног земљишта и уништавање корова. Са другим култивирањем врши се прихрањивање. Код ускоредне сетве корови се уништавају плевљењем или хербицидом „Ласо“ одмах после сетве а пре ницања.

Важна мера неге хељде је изношење пчела на пашу у фази цветања ради повећања процента оплодње. Допунско опрашивање се може извршити и тако да се преко усева вуче затегнути канап изјутра од 8-10 часова 4-5 пута.

Утврђивање оптималног момента жетве хељде је отежано услед растегнутог периода цветања и неуједначеног сазревања семена. Код хељде се семе лако осипа што такође отежава жетву. Сматра се да је време за жетву најбоље када 2/3 зрна добије мрку боју. Жетва се може обавити двофазно и једнофазно. Машинска жетва у две фазе врши

се тако што се усев коси косачицом и оставља у траке да се досуши а затим се комбајнира комбајном који има уређај за подизање откоса.

Најбиљи и најефикаснији начин је једнофазна жетва комбајном јер ту има најмање губитака. Жетву хељде треба обавити у што краћем времену с обзиром на лако осипање хељде. Садржај влаге у зрну не сме бити већи од 14%. Од 100кг зрна при мељави се добије 60-70 кгр брашна, 4-18 кгр мекиња и 18-26 кгр љуске.

Саветодавац ратарства Зоран Милосављевић

Исхрана јагодастог воћа

Ћубрење малине

Уколико је одрађено мелиоративно ѳубрење земљишта, у првој години, малина се може прихрањивати азотним ѳубривима, и то у два наврата. У наредним годинама потребно је радити основно ѳубрење, прихрањивање, а понекад и допунско ѳубрење.

Основно ѳубрење треба радити новембра-децембра месеца, добро згорелим стајњаком (20t/ha) и комплексним ѳубривима (600kg/ha NPK 15:15:15, или 500kg/ha 10:12:26+3Mg или 8:4:24). Прихрањивање се врши азотним ѳубривима и то у периоду од почетка вегетације па до краја маја месеца. Може се радити и фолијарним путем.

Ћубрење купине

Купина се може ѳубрити стајњаком, минералним хранивима, фертигацијом (преко система за наводњавање) и фолијарно (преко листа).

Стајњак се може користити сваке друге до треће године, и то у односу на плодност земљишта и бујност изданака, од 20-30 t/ha. Приликом употребе азотних хранива треба водити рачуна, зато што велике количине азота могу утицати на успоравање дозревања и квалитет плодова, што умањује принос и добит.

Ћубрење јагоде

Годишња потреба јагоде за хранљивим елементима износи 70-100 kg/ha азота, 50-80 kg/ha фосфора и 120 kg/ha калијума.

Уколико је приликом садње јагоде у самој припреми земљишта додато довољно органских материја и минералних ѳубрива, касније су потребе јагоде за хранивима много мање, те зато ѳубрење треба свести само на прихрањивање азотним ѳубривима, а по потреби и фосфорним и калијумовим.

Претерана употреба азота изазива велику бујност биљака, доста слабије цветање, док су плодови лошији, труле, смањен им је квалитет. Такође, сувишан азот изазива и корове, тј. њихов бржи пораст. Зато са употребом азотних ѳубрива треба бити веома обазрив, те је зато најсигурније додати га у земљиште пре садње јагоде, преко органских ѳубрива. Фосфорна и калијумова ѳубрива додају се у земљиште током септембра месеца, уз обраду.

Приликом фертигације је потребно прецизно дозирање воде и хране, у складу са фенофазама биљке и са производњом уопште. На овај начин се уз наводњавање врши и убацивање хранљивих материја, претходно добро растворених у резервоару.

Ћубрење боровнице

Као и код осталог јагодастог воћа и код боровнице је ђубрење једна од важних мера за постизање исплативог приноса. Потребно је, уз вођење рачуна на одржавање рН вредности земљишта, редовно ђубрење минералним хранивима. Након садње, крајем маја месеца прве године, потребно је сваку садницу прихранити са по 20-40 gr KAN- а или амонијум сулфата, и то на удаљености 30cm од саднице. Када засади боровнице достигну пуну родност, ђубре се комплексним ђубривима, најчешће употребом NPK.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

ГАЈЕЊЕ ПРИПЛОДНИХ ЈУНИЦА

Узраст и телесна маса приплодних јуница при првом осемењавању имају утицај у даљем гајењу, плодности и производњи. Да би се постигао жељени циљ и јунице телиле у узрасту од 24 – 26 месеци, јунице треба да буду оплођене када наврше 15 – 17 месеци. Међутим узраст није услов који одређује моменат првог осемењавања, већ је то степен њихове развијености. При сувише раном осемењавању могу се очекивати нижи степен стеоности јуница које су тек постигле полну зрелост и већи проблеми при телењу, као и слабија способност концепције после првог телења и мања млечност у првој лактацији. Често се младе јунице, осемењене са малом телесном масом интензивно хране током бременитости да би постигле жељену телесну масу, што води њиховом товљењу. У моменту првог осемењавања јунице сименталске и холштајнске расе треба да имају приближно 60 одсто тежине одрасле крава. Нормално одгајане јунице са годину дана узраста треба да достигну телесну масу већу од 300 кг.

Да би се ово постигло потребно је да дневни прираст (од рођења) у првој години буде око 750гр.

Старост јуница:	телесна маса (кг):
6 месеци	180
9 месеци	245
12 месеци	>300
15-19 месеци (оплодња)	<400
Пре телења	560

Након телења јунице би требало да имају више од 510 кг, а то ће се постићи ако су дневни прирасти у другој години живота око 600 гр. дневно.

Исхрана приплодних јуница базирана је на квалитетним кабастим хранивима уз додаток адекватне количине концентрата. Концентрат учествује са 15-35% у укупном obroку приплодних јуница. Учешће концентрата зависи пре свега од потреба грла (старост, висине бременитости) али и од квалитета расположивих кабастих хранива. Током летњег периода исхрана приплодних јуница заснива се на паши или зеленој кабастој храни доброг квалитета, уз додаток мањих количина концентрата, док су у зимском периоду кукурузна силажа и сено доброг квалитета основа исхране јуница. При томе треба имати у виду да кукурузна силажа садржи сувишне количине енергије, а да је сиромашна у протеинима, па не може послужити као једино храниво за исхрану јуница. Потребне приплодних јуница до петог месеца стеоности нису значајно повећане.

За смештај јуница обично се користе једноставни објекти, било да се држе у везаном или слободном систему, са релативно мало опреме. Адекватни смештај подразумева добар комфор у стаји са становишта светла, ваздуха, земљишта и

површине за лежање. Ако је могуће треба обезбедити коришћење испуста ван објекта када то временски услови дозволе. У објекту за везано држање јуница температура треба да буде од 5-25°C (оптимална 12-20°) и релативна влажност ваздуха 40-80% (оптимална 60-80%)

Међутим када је реч о приплодном подмлатку, предност треба дати слободном држању јуница.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Штетно деловање пестицида и примена агротехнике на биљке

Савремена пољопривредна производња захтева примену разних хемијских једињења, а пре свега минералних ђубрива и пестицида. Заговорници производње „здраве хране“ се залажу да се пољопривреди примена хемијских материја потпуно избаци или сведе на најмању могућу меру. Међутим, данас се највише хемијских средстава употребљава у најразвијенијим земљама, што указује да се она не могу избећи, али се могу свести на количине којима се не загађује животна средина. Најчешће штете на биљкама од хемијских средстава настају због њихове нестручне примене, било да се примењују у већим количинама или ван дозвољених рокова.

Оштећења биљака погрешном применом пестицида, посебно хербицида, је доста честа појава. Ако се они примењују при јачем ветру, долази до заносења на суседне усеве и великих штета. Примена великих количина триазинских препарата у заштити кукуруза од корова, доводи до њиховог нагомилавања у земљишту и израженог резидуалног деловања на наредне усеве (пшеницу, шећерну репу, сунцокрет, детелину и др.). Промене на младим биљкама ових култура се уочавају након ницања у виду хлороза и сушења.

Погрешно примењени хормонски хербициди проузрокују промене на гајеним биљкама у виду увијања, коврцања и деформација. Хербициди на биљкама изазивају и разне друге абнормалности, почев од жућења, некротирања, сушења, опадања плодова, кржљавости до угинућа. Од примене хербицида до појаве симптома болести може да прође неколико дана до неколико месеци зависно од њихове осетљивости. Многе грешке у воћарској производњи су учињене касном применом препарата за зимско прскање воћака, што изазива сушење пупољака и младог лишћа. Предозирани количине фунгицида за дезинфекцију семена могу довести до деформација и пропадања клијанаца. Хормонски препарати који се користе за убрзано дозревање плодова парадајза, лубенице, вишње и др. могу да изазову велике штете. Оне се манифестују опадањем цветова, младих или недовољно зрелих плодова.

Слика ...Симптоми промена на биљци услед хормонског третирања

Слика... Примена хербицида

Веће количине појединих хранљивих елемената, такође, могу штетно деловати на биљке. Познати су примери тровања биљака применом већих количина минералних ђубрива, посебно азотних. Примена већих количина минералних ђубрива може да појача стрес од суше, доведе до полагања усева, продужетка вегетације, одбацивања цветова и плодова. У условима високих концентрација минералних елемената у земљишту долази до оштећења младих биљчица и њиховог сушења. Нарочито фитотоксични у повећаним количинама могу бити микроелементи, посебно алуминијум и манган. Претерана калцификација киселих земљишта може да има за последицу испољавање симптома недостатка фосфора.

Човек, свесно или несвесно, доводи до оштећења биљака. Најчешће она настају при обављању појединих агротехничких мера. Резидба воћака се сматра обавезном агротехничком мером, али притом долази до повреда и настајања рана. Веома велике повреде настају при летњем (зеленом) орезивању воћака и заламању ластара на виновој лози или закидању заперака на повртарским биљкама.

Механизацијом се у највећој мери оштећују биљке при примени појединих агротехничких мера. Култивирањем зељишта се у значајној мери повређују младе биљке (кукуруза, сунцокрета, соје, шећерне репе и др.), а може доћи и до њиховог потпуног уништавања. Ово утолико пре ако растојање при сетви није прилагођено техничким могућностима култиватора. Оштећене биљке кукуруза јаче оболевају од проузроковача мехурасте гари, а соја од бактериозне пегавости. Приликом третирања биљака против болести, штеточина или корова долази до гажења и ломљења биљака. То је посебно изражено код стрних жита, јер се код нас при сетви не остављају проходи за механизацију.

При берби, при садњи воћака и винове лозе орезује се систем и тиме стварају повреде кореновог система повртарских биљака долази при чупању расада и његовог пресађивања на стално место. Познато је да се кртоле кромпира при вађењу јако оштећују. Веома су честе и повреде плодова воћака неких повртарских биљака при берби, транспорту и складиштењу. Ако се при берби неких воћака (вишње или шљиве) користе механички тресачи, плодови се у значајној мери оштећују, а долази и до повреда кроз стабла и кореновог система. Штетно деловање антропогеног фактора на гајене биљке се може умањити побољшањем технологије гајења и пажљивим радом.

Саветодавац заштите биља **Недељковић Синиша**